

CUPRINS:

Cuvânt înainte ... 7

PARTEA I. PĂZITORUL PRAGULUI ȘI *FILOSOFIA LIBERTĂȚII*

1. Două cărți care duc la prag ... 11

2. Starea de excepție ca trăire a pragului ... 14

3. Micul Păzitor al Pragului în *Filosofia libertății* ... 20

4. Marele Păzitor al Pragului în *Filosofia libertății* ... 26

5. Taina morții și micul Păzitor al Pragului ... 37

6. Taina răului și Marele Păzitor al Pragului ... 42

7. Trăirea Rusaliilor de către omul modern ... 52

8. Păzitorul Pragului și lipsa de premisă a cunoașterii ... 59

9. *Filosofia libertății* și viața pe Pământ a lui Christos ... 65

10. *Filosofia libertății* și izvoarele comuniunii spirituale ... 74

Epilog ... 87

PARTEA a II-a

FILOSOFIA LIBERTĂȚII ȘI EVANGHELIA CINCEA

Introducere ... 95

Despre legătura dintre *Filosofia libertății* și Evanghelia a Cincea ... 97

Cuvânt de încheiere ... 119

Note ... 125

Lista bibliografică a operelor lui Rudolf Steiner utilizate ... 133

1. DOUĂ CĂRȚI CARE DUC LA PRAG

Importanța imensă a *Filosofiei libertății*, nu numai în sine, ci și pentru întreaga dezvoltare a antroposofiei în primul sfert al secolului XXI reiese, printre altele, și din faptul că Rudolf Steiner s-a decis, în aprilie 1918, spre sfârșitul Primului Război Mondial, să publice o a doua ediție a acestei cărți, revizuită de el însuși și prevăzută cu o nouă prefață și cu multe adaosuri și completări importante. Și doar cu o lună mai târziu, în luna mai a aceluiași an, Rudolf Steiner a oferit o nouă ediție, extinsă, cu o nouă postfață, a manualului său central de instruire *Cum se dobândesc cunoștințe despre lumile superioare*, în care se tratează în primul rând despre natura și caracterul cercetării spirituale.

Ei bine, este evident că în numeroasele adaosuri la această a doua ediție a *Filosofiei libertății* el s-a străduit, înainte de toate, să creeze o punte de legătură între conținutul ei inițial și cercetările sale spirituale antroposofice publicate mai târziu, fapt care culminează, într-o anumită privință, în observația „că în această carte procesul de gândire este prezentat ca un proces pur spiritual” (GA 4, pagina 189/153)*. În continuare, Rudolf Steiner face legătura dintre acest "proces de gândire" și punerea în activitate a „gândirii intuitive”, despre care el vorbește într-un adaos următor: „În gândirea intuitivă omul este transpus într-o lume spirituală și ca subiect care percepe. Omul recunoaște drept o lume de percepții spirituale ceea ce îl întâmpină în această lume ca obiecte de percepție așa cum îl întâmpină lumea spirituală a propriei sale gândiri.... Lumea percepțiilor spirituale nu-i poate fi străină celui care pătrunde în ea, fiindcă în gândirea intuitivă el are deja o trăire ce poartă caracter pur spiritual” (pagina 256/205). Aici se indică în acest fel calea care duce dincolo de treapta gândirii pure (libere de senzorial) la gândirea intuitivă și, prin urmare, în lumea spirituală.

În același timp, Rudolf Steiner arată în noua postfață a cărții *Cum se dobândesc cunoștințe despre lumile superioare?* că întreaga cale a disciplinei spirituale a acestei cărți se bazează pe „viața de gândire pură, întemeiată în sine însăși” (GA 10, pagina 217/170). Și el continuă: „Putem desprinde din cuprinsul vieții sufletești ceva care constă numai din gânduri pure” (*ibidem*). Prin aceasta, omul desfășoară în propriul său suflet o activitate „la a cărei realizare trupul său *nu participă*” (cursiv, Rudolf Steiner). Astfel, „[sufletul] își dă seama că el este, împreună cu gândirea însăși, într-un domeniu suprasensibil și se trăiește pe sine în afara trupului.... Și trăirea suprasensibilă trebuie să fie o continuare a acelei trăiri sufletești pe care o putem realiza deja în unire cu gândirea pură” (paginile 218,220/170, 172).

În această privință, este semnificativ faptul că Rudolf Steiner atrage aici atenția, în legătură cu raportul dintre gândire și activitățile trupesti, asupra aceluiași proces pe care îl descrie amănunțit și la începutul capitolului al IX-lea al *Filosofiei libertății* („Idea de libertate”) și rescris de el pentru ediția nouă din 1918. Chiar dacă în postfața cărții *Cum se dobândesc cunoștințe despre lumile superioare?* e vorba mai mult de gândirea pură, care poate fi considerată treapta preliminară a gândirii intuitive, iar în *Filosofia libertății* e vorba mai mult de natura celei din urmă, totuși, este absolut clar că Rudolf Steiner caracterizează în cele două cărți aceeași realitate privită din două direcții, pentru a indica în ambele cazuri realitatea lumii spirituale.

De aceea, este evident că apariția în același timp a edițiilor noi ale cărților menționate nu este numai o problemă exterioară, ci depune mărturie despre o legătură interioară dintre cele două cărți, care poate fi caracterizată în felul următor.

În "Prefața la ediția nouă din 1918", Rudolf Steiner atrage atenția asupra caracterului special al expunerilor sale din *Filosofia libertății*: „În această carte am căutat să justificăm o cunoaștere a domeniului spiritual înainte de intrarea în experiența spirituală” (pagina 8/15; cursiv, Rudolf Steiner). În comparație cu aceasta, putem înțelege conținutul celei de-a doua cărți în sensul că aici e vorba tot de cunoștințe referitoare la domeniul spiritual, dar acum după intrarea în experiența spirituală. De aici ia naștere legătura interioară dintre cele două opere. În ele este descris același

conținut de cunoaștere din două direcții diferite, de dincoace și de dincolo de prag. Dar ceea ce le unește, înainte de toate, este pragul însuși și, odată cu aceasta, Păzitorul legat de acest prag.

2. STAREA DE EXCEPȚIE CA TRĂIRE A PRAGULUI

Așa cum am arătat în cartea deja menționată, cititorul *Filosofiei libertății* întâlnește situația pragului descrisă acolo în legătură cu așa-numita stare de excepție, pe care Rudolf Steiner o prezintă în mod amănunțit în capitolul al III-lea, „Gândirea în slujba conceperii lumii”. Putem evidenția aici următoarele însușiri ale acesteia:

1. La observarea gândirii e vorba de un proces pe care nu-l cunoaștem în viața obișnuită și care, de aceea, formează „starea de excepție”.
2. Omul poate provoca această stare deosebită numai el însuși, în mod voit și liber.
3. Aici e vorba despre o experiență interioară, pe care Rudolf Steiner o desemnează drept experiența „cea mai importantă” din viața omului (capitolul al III-lea) care poate fi făcută pe tărâmul conștiinței umane.
4. Observarea gândirii poate fi făcută numai după ce procesul de gândire s-a încheiat. (E posibilă numai o gândire asupra celor gândite mai înainte.)
 1. Există certitudinea deplină a faptului că ceea ce este prezent aici drept conținut al gândirii mele este produs de mine însumi.
 2. Mie îmi este dat *a priori* faptul că, în procesul de observare a gândirii, noțiunea și percepția, care de obicei apar întotdeauna separat, coincid în mod exact; fiindcă ele iau naștere în aceeași măsură din substanța gândirii.
 3. Aici e vorba de un proces pe care eu îl pot cuprinde în întregime cu privirea și căruia îi este imanentă înțelegerea lui. (Aceasta înseamnă că, pentru a-l executa și sesiza prin cunoaștere, eu nu am nevoie de niciun element din afara gândirii mele.) Adică, aici observația și înțelegerea acesteia coincid.

Ca un punct 8, care formează octava celor prezentate deja, aș mai putea cita cuvintele din *Filosofia libertății* care se găsesc în prefața la prima ediție (1894): „Trebuie să ne putem confrunta cu ideea când o trăim; *altfel* cădem sub sclavia ei” (pagina 271/218; cursiv, Rudolf Steiner).

Prin aceasta, Rudolf Steiner atrage deja atenția asupra tainei stării de excepție în relația ei cu natura libertății. Fiindcă ne putem confrunta cu o idee numai dacă, odată ce am gândit-o, o observăm cu gândirea prezentă. Prin aceasta ne apropiem de această idee cu ceva care constă din aceeași substanță cu ea, și anume, cu substanța gândului Pe care îl creăm noi înșine. Numai prin această identitate ființială dintre subiect și obiect poate fi garantată libertatea față de cel din urmă. Aceasta se bazează pe faptul că în cazul de față cuprindem complet și cunoaștem complet ființa ideii, ceea ce este, în principiu, una dintre cele mai importante caracteristici ale stării de excepție. Dacă nu ne apropiem de o idee cu gândirea (sau dacă ne apropiem cu o gândire care este impurificată de alte influențe), atunci în acest proces nu poate fi atinsă starea de excepție și prin aceasta nici libertatea față de idee – atunci cădem în mod inevitabil sub sclavia ei. De aici rezultă că starea de excepție este, în realitate, adevărata poartă spre libertate.

Acestea sunt câteva dintre trăirile care țin de domeniul pragului stării de excepție și pe care, așa cum am menționat deja, le putem avea înainte de intrarea în experiența spirituală nemijlocită.

*

Dacă transferăm particularitățile stării de excepție de dincoace de prag la situația conștientă a discipolului spiritual dincolo de prag, ajungem la o caracterizare exactă a întâlnirii sale cu micul Păzitor al Pragului.

1. În stare de conștiință obișnuită, omul nu-l cunoaște pe micul Păzitor al Pragului. Pentru a se întâlni cu el, trebuie să fi atins pragul lumii spirituale. Această întâlnire este, față de toate relațiile pământești în care se găsește omul de obicei, o stare de excepție absolută, și anume, legată de cele

mai importante consecințe ce se pot imagina pentru viața în continuare a omului respectiv.

2. Întâlnirea cu Păzitorul Pragului poate fi atinsă numai în mod liber și pe baza unor eforturi de voință adesea repetate pe calea disciplinei spirituale. Fără această muncă interioară, Păzitorul rămâne în mod normal ascuns.

3. Aici e vorba de cea mai importantă experiență pe care o poate face omul pe calea cunoașterii de sine. În această privință, adevărata cunoaștere de sine începe, în principiu, abia după întâlnire a cu Păzitorul.

4. Observarea Păzitorului este posibilă numai atunci când el apare din ființa omului. El însuși îl aduce astfel la manifestare: „Mai înainte, eu trăiam din propria ta viață; dar acum sunt trezit de tine la o existență proprie și stau în fața ta...” (GA 10, pagina 197/155).

5. Păzitorul Pragului îl face pe discipolul spiritual să trăiască acum cu certitudine faptul că el nu este o ființă străină omului, ci este propria creație a acestuia. „Dar cea dintâi cunoștință a ta cu această lume trebuie să fiu eu însumi, eu, care sunt propria ta creatură” (*ibidem*). Și face parte dintre trăirile "de o importanță profundă faptul că simțim pentru prima dată că noi înșine am dat naștere unei ființe spirituale" (pagina 198/156). Ceea ce de partea aceasta a pragului este gândirea produsă de mine însumi, dincolo de prag este o ființă independentă, creată de mine. Cu toată deosebirea lor principială, ele rămân unite, în sensul că eu sunt creatorul lor.

6. Deși Păzitorul stă în fața discipolului spiritual ca o ființă cu totul independentă, acum omul știe absolut precis că el este unit în mod real cu acesta, ba chiar că Păzitorul este, într-o anumită privință, el însuși. Și unirea definitivă a omului cu Păzitorul va fi posibilă cândva numai fiindcă este prezentă de la început această legătură ființială. "Atunci eu mă voi putea uni iarăși cu tine, spre binele activității tale viitoare, într-o singură ființă" (pagina (196/154). Prin apariția Păzitorului, discipolul spiritual își poate percepe acum propria sa karmă într-un mod atât de obiectiv și neînvăluit cum era posibil mai înainte numai Spiritelor superioare care i-au condus destinul vieții. Prin aceasta, el își poate cuprinde cu privirea și își poate cunoaște karma trecută. Această cunoaștere a karmei rezultă în mod nemijlocit din pura observare a Păzitorului.

Și pentru punctul 8 găsim în întâlnirea cu Păzitorului o trăire corespunzătoare, dar care de data aceasta are loc dincolo de prag. Aceasta este descrisă într-o altă carte a lui Rudolf Steiner, *Die Geheimwissenschaft im Umriss (Știința ocultă sub formă de schiță)*. E vorba de faptul că omul, după ce a născut în sine, până la un anumit punct, Sinea superioară, aceasta trebuie să-i determine și să-i conducă Sinea obișnuită. Acest fapt duce, firește, la un proces pe care Rudolf Steiner îl descrie în felul următor: "Va rezulta un fel de luptă împotriva dublului. Acesta va tinde neconștient să aibă supremația" (GA 13, pagina 387 și urm./286), adică, el va încerca